

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס שם הקורס: "אסתטיקה ומוסר בעת החדשה"

שם המרצה: ד"ר נעם הופר | שם המחלקה: פילוסופיה

מס הקורס 31154-01/02

Aesthetics and Ethics in Early Modern Philosophy

הרצאה+סמינריון

סוג הקורס:

2

היקף נ"ז:

תשפ"ה

שנת לימודים:

ב'

סמסטר:

יום ושעה

שעת קבלה:

noam.hoffer@biu.ac.il

מייל מרצה:

קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס (להרחבה)

הקשר בין אסתטיקה (או תורת היפה) ומוסר נדון רבות במסורת הפילוסופיה למן העת העתיקה. סביב המאה ה-18 התגבשה מגמה של בחינת האסתטיקה בכלים רציונליים במטרה להעמיד אותה כמדע וע"י כך לייצר קשר ישיר בין טעם ומוסר. מנגד, התגבשה מגמה שטענה כי לא ניתן לעולם להעמיד את האסתטיקה על חוקים אובייקטיביים בהיותה נשענת על רגש. נהוג להציב את האסתטיקה של קאנט בתווך בין שתי המגמות הנ"ל: מחד הוא התייחס לשיפוטים אסתטיים כבעלי תוקף אובייקטיבי, ומאידך, טען כי לא ניתן להעמיד את היופי כמדע הואיל והוא מבוסס על רגש סובייקטיבי. יחד עם זאת, קאנט טען שהיופי מהווה גשר על פני "התהום הפעורה" בין חוקיות הטבע ובין החירות המוסרית. בקורס נקרא ונדון בקשר בין אסתטיקה ומוסר דרך ניתוח והבנה של שלושת הגישות לעיל ובהשפעתם על גישות מאוחרות יותר באידיאליזם הגרמני וברומנטיקה. השאלות שיידונו בקורס בין היתר: האם שיפוטים אסתטיים הם אובייקטיביים? במה הם שונים משיפוטים מוסריים? מה משמעותם ביחס לטבע האדם ולמקומו בעולם? מה הקשר בין יופי לטוב המוסרי? בקורס נקרא ונדון, בין היתר, בטקסטים של: באומגרטן, מנדלסון, לסינג, יום, קאנט, שלינג, שילר, ושלגל.

מטרות/תוצרי הלמידה (להרחבה)

ידע

1. הלומדים יסבירו מושגי יסוד באסתטיקה ובתורת המוסר לפי הגישות השונות שיילמדו בקורס.
2. הלומדים ישוו בין הגישות השונות ליחס בין מוסר ואסתטיקה.

מיומנויות

1. הלומדים יבינו טקסטים היסטוריים סבוכים
2. הלומדים ינתחו באופן ביקורתי את הטיועונים השונים של כל גישה ביחס לקשר בין אסתטיקה ומוסר.
3. הלומדים יציגו עמדה מנומקת לגבי המידה שבה הרעיונות שהתעצבו במאה ה-18 ביחס לקשר אסתטיקה ומוסר מובילים להבנה עכשווית של הטבע והאמנות.

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים: (להרחבה)

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת (להרחבה)
1	מבוא היסטורי: על הקשר בין אסתטיקה ומוסר למן העת העתיקה		"המשתה" אפלטון	
2	אסתטיקה רציונלית: באומגרטן		באומגרטן "אסתטיקה" "הרהורים על שירה"	
3	אסתטיקה של רגשות מעורבים: מנדלסון		מנדלסון Letters on Sentiments	רפרט

4	אסתטיקה ופרפקציוניזם: לסינג		רפרט	לסינג "לאוקון" (הקדמה)
5	תפקיד הדמיון באסתטיקה ובמוסר: דיוויד יום		רפרט	דיוויד יום "על אמת המידה של הטעם", "על הטרגדיה", "מסכת טבע האדם" (קטעים נבחרים)
6	"ביקורת כוח השיפוט" לעמנואל קאנט: דיון במונחי יסוד: שיפוט קובע ושיפוט רפלקטיבי, עקרון התכליתיות		רפרט	Kant's letter to Carl Leonhard Reinhold, 28th Dec, 1787 ביקורת כוח השיפוט, הקדמה
7	אנאליטיקה של היפה. דיון במונחים: הנאה ללא אינטרס, תכליתיות ללא תכלית, הסכמה כללית		רפרט	ביקורת כוח השיפוט 4 יסודות של היפה (קטעים נבחרים)
8	אנאליטיקה של הנשגב נשגב מתמטי, נשגב דינמי		רפרט	ביקורת כוח השיפוט סעיפים 23-29
9	יופי בטבע, הקשר בין יופי ומוסר, אינטרס שכלי ביפה		רפרט	ביקורת כוח השיפוט סעיף 42 מאמר: "קאנט והדיאלוג האסתטי עם הטבע"
10	היופי כסמל למוסרי		רפרט	ביקורת כוח השיפוט סעיף 59
11	דיון במטרת העל של הביקורת: "גשר" בין טבע ומוסר.		רפרט	ביקורת כוח השיפוט סעיף 60 הקדמה: ג', ד', ט'
12	אסתטיקה סיסטמתית: שלינג ושלגל		רפרט	שלינג System of " Transcendental "Idealism "מכתבים פילוסופיים" שלגל "פרגמנטים" (קטעים)
13	חינוך אסתטי: שילר		רפרט	שילר " על החינוך האסתטי של האדם" (מבחר קטעים)
14	סיכום: גישות עכשוויות לקשר בין אסתטיקה ומוסר			סטנלי קאבל (מבחר קטעים)

(בקורס שנתי, יש להוסיף את המפגשים הנוספים)

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

משקל בציון הסופי	תיאור התוצר
15% מהציון הסופי	רפרט
85% מהציון הסופי	עבודה סופית
% מהציון הסופי	
% מהציון הסופי	

דרישות הקורס

נוכחות בשיעורים (80-85%), קריאת חומר הקריאה משיעור לשיעור, השתתפות פעילה, הצגת רפרט בכיתה, הגשת עבודה מסכמת.

דרישות קדם

אין

שם הקורס	מס' הקורס

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה (רצוי עדכני)

קריאת חובה (המאמרים זמינים אלקטרונית באתר הקורס):

אפלטון, "המשתה" בתוך: כתבי אפלטון (כרך שני), תרגום: יוסף ליבס, ירושלים ותל אביב: שוקן יום, דוד, *מסכת טבע האדם*, תרגום: יוסף אור, ירושלים: מאגנס, האוניברסיטה העברית, תשנ"ח (קטעים נבחרים) יום, דוד, *על אמת המידה של הטעם*, תרגום: מירי קרסין, הקיבוץ המאוחד, 1986. (קטעים נבחרים) לסינג, ג.א. *לאוקון: או על גבולי הציור והשירה*, ספריית הפועלים, 1983. (מבחר קטעים) קאנט, עמנואל, *ביקורת כוח השיפוט*, תרגום: שמואל הוגו ברגמן ונתן רוטנשטרייך, ירושלים: מוסד ביאליק, 1984 (קטעים נבחרים) שילר, פרידריך, *על החינוך האסתטי של האדם בסדרת מכתבים*, הקיבוץ המאוחד, 1986. (מבחר קטעים) שלגל, פרידריך, *פרגמנטיזם*, תרגום: טוביה ריבנה, הקיבוץ המאוחד, 1982. (מבחר קטעים) שלינג, *מכתבים פילוסופיים על דוגמטיזם וביקורתיות*, תרגום: עמית קרביץ, ירושלים: מאגנס האוניברסיטה העברית, 2015. (קטעים נבחרים)

Mendelssohn, Moses, *Moses Mendelssohn: Philosophical Writings*, Cambridge: Cambridge University Press, 1997 (selected chapters)

Baumgarten A. G., *Reflections on Poetry*, De Gruyter, 2020. (selected chapters)

קריאת רשות (ספרות משנית):

Beiser, Frederick C., 2009, *Diotima's Children: German Aesthetic Rationalism from Leibniz to Lessing*, Oxford: Oxford University Press.

Cavell, Stanley, *Must we Mean What We Say?* (selected chapters)

Guyer, Paul, 2014, *A History of Modern Aesthetics, Volume I: The Eighteenth Century*, Cambridge: Cambridge University Press.

Guyer, Paul, *Reason and Experience in Mendelssohn and Kant*

Hammermeister, Kai, 2002, *The German Aesthetic Tradition*, Cambridge: Cambridge University Press.